

MILAVITSA;COLIN'S;Columbia;OGGI;Savage;SELA;TATUUM;Accessorize та ін. Євгенія Кривонос, менеджер проектів Асоціації франчайзингу України, говорить про те, що відсутність спеціалізованого законодавчого регулювання гальмує розвиток франчайзингу в Україні. Але ще більше розвиток франчайзингу гальмує банальна непроінформованість суспільства. Одним із кроків до цього є підготовка законопроекту про франчайзинг. У ньому потрібно приділити набагато більше уваги переддоговірних та постдоговірних відносин між франчайзером і франчайзі.

Висновки. Отже, розглянувши схему дії франчайзингу, його основні поняття, переваги та недоліки, ми можемо сказати, що франчайзинг є досить поширеним і добре розвиненим в зарубіжних країнах, що стосується України, то експорт франшизи ще не досяг того рівня, який можна було б назвати міжнародним. Лише одне упущення є в цій діяльності, це відсутність чинного закону про франчайзинг. Таким чином, лише цей факт гальмує розвиток франчайзингу, але, не дивлячись на це, він процвітає і займає належне місце в бізнесі, а отже, є успішною діяльністю в сфері міжнародних бізнес-операцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дельтей Ж. Франчайзинг [Текст] / Ж.Дельтей. - Санкт-Петербург: «Нева», 2003. – 287с.
2. Земляков, Д.М. Франчайзинг. Інтегровані форми бізнесу: підручник [Текст] /Д.М.Земляков.-2.вид. - Москва: "Юніті-Дана", 2003. – 526с.
3. Мюррей Я. Франчайзинг. Типи франшизи. Де дістати фінанси. Як домогтися успіху [Текст] / Я.Мюррей. Типи франшизи. - Санкт-Петербург: "Пітер", 2004. – 456с.
4. Черенков, В.І. Зовнішньоекономічна діяльність:основні операції [Текст] / В.І.Черенков. – Ростов-на-Дону: «Фенікс», 2007. – 576с.
5. Франчайзинг в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.franchising.org.ua/associacija.html>.

УДК 658:005.622:33

А.В. Ружицький

ОЦІНКА СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті запропоновано систему кількісних і якісних показників економічної безпеки підприємства, яка складається з індикаторів та рекомендацій стосовно характеристики стану підприємства в залежності від фактичних та нормативних значень його техніко-економічних показників і відхилення їх від порогових значень індикаторів економічної безпеки підприємства.

Ключові слова. Економічна безпека, загроза, показники економічної безпеки, механізм підвищення економічної безпеки.

В статті предложена система количественных и качественных показателей экономической безопасности предприятия, которая состоит из индикаторов и рекомендаций относительно характеристики состояния предприятия в зависимости от фактических и нормативных значений его технико-

экономических показателей и отклонение их от пороговых значений индикаторов экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова. Экономическая безопасность, угроза, показатели экономической безопасности, механизм повышения экономической безопасности.

Summary. This article developed a system of qualitative and quantitative economic security of enterprise, which includes recommendations on indicators and characteristics of enterprises depending on the factual and normative values of its technical and economic indicators and their deviations from the values of barrier indicators of economic security.

Key words: economic security, threat, potential of economic security, mechanism or increasing of economic security.

Вступ. Проблеми власної економічної безпеки виникають перед кожним підприємством не тільки в кризові періоди, але і при роботі в стабільному економічному середовищі. В режимі стійкого функціонування, при вирішенні завдань своєї економічної безпеки підприємство повинно акцентувати увагу головним чином на підтримку нормального темпу виробництва та збуту продукції, на запобігання матеріальних та (або) фінансових збитків, на недопущення несанкціонованого доступу до службової інформації та руйнування комп'ютерних баз даних, на протидію недобросовісній конкуренції та кримінальним проявам. Виробнича сфера підприємства, що ефективно працює, якщо вона своєчасно підлягає необхідній модернізації, не є джерелом економічного неблагополуччя (економічної небезпеки) як для колективу підприємства та його власників, так і для тих агентів ринку, які користуються продукцією даного підприємства, тобто його сумісників та споживачів. В кризові періоди розвитку найбільшу небезпеку для підприємства являє руйнування його виробничого, технологічного, науково-технічного та кадрового потенціалу, як головних факторів життєдіяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми економічної безпеки підприємства досліджували такі відомі вітчизняні вчені: П.В. Круш, навчальний посібник «Економіка підприємства»; Ареф'єва О.В. та Кузенко Т.Б., монографія «Планування економічної безпеки підприємств»; Ю.Г. Лисенко, С.Г. Міщенко, Р.А. Руденський, А.А. Спиридонов, монографія «Механізми управління економічної безпекою» та інші.

Фактори економічної безпеки підприємства О.В. Ареф'єва та Т.Б. Кузенко [5, с. 28] ділять на внутрішні та зовнішні. Автори акцентують увагу на суттєвій різниці між факторами, що обумовлюють економічну безпеку підприємства, та факторами, що викликають кризовий стан. Неконкурентоспроможність продукції підприємства, невиконання ним фінансової дисципліни можуть викликати кризу. Але перелічені прояви факторів вже характеризують відсутність системи економічної безпеки підприємства. Функціонування системи управління економічною безпекою підприємства потребує формування комплексу заходів, що протидіє

виникненню негативних тенденцій розвитку підприємства та таких, що дає йому можливість ефективно реалізувати основну ціль своєї діяльності – отримання прибутку.

Управління економічною безпекою підприємства направлене на протидію загрозам як сигналам, що негативно впливають на результати його роботи. Ю.Г. Лисенко, С.Г. Міщенко, Р.А. Руденський, А.А. Спірідонов поняття загрозою розглядають як сукупність умов, процесів, факторів, які перешкоджають реалізації економічних інтересів суб'єктів господарської діяльності або створюють для них небезпеку [6, с. 105]. Таким чином, виникнення загроз обумовлене різноманітністю факторів, які в цілому можуть різноманітно впливати на стан економічної безпеки підприємства.

Постановка задачі. Основою існування будь-якого підприємства в сучасних умовах господарювання складає забезпечення його економічною безпекою. Під економічною безпекою підприємства слід розуміти захищеність його науково-технічного, технічного, виробничого та кадрового потенціалу від прямих та непрямих економічних загроз, пов'язаних з неефективною науково-промисловою політикою держави, формуванням несприятливого зовнішнього середовища, здатністю до його відтворення та інше. Для промислових підприємств оцінка економічної безпеки є важливою, в першу чергу тому, що їх активно задіяний виробничий потенціал є визначним стабілізуючим фактором антикризового розвитку, гарантом економічного зростання та підтримки економічної незалежності та безпеки країни. Цілі статті полягають в розробці системи кількісних і якісних показників економічної безпеки підприємства, яка буде складатися з набору індикаторів та рекомендацій стосовно характеристики стану підприємства в залежності від фактичних та нормативних значень його техніко-економічних показників і відхилення їх від значень індикаторів економічної безпеки.

Система кількісних і якісних показників економічної безпеки підприємства. В багатьох державах підприємництво знаходиться в стані постійної боротьби та гострої конкуренції. Стійкі «правила» не існують ні для партнерів, ні, в певному сенсі, для держави. Підприємства змушені постійно пристосовуватися до недосконалості законодавчої бази, браку кваліфікованих працівників, зношеності виробничого обладнання, дефіциту оборотних коштів, жорсткої монетарної та податкової політики держави, неплатоспроможності партнерів та інших несприятливих умов. Неповне завантаження потужностей, а тому і неефективне їх використання, а тим більше руйнування створеного виробничого, технологічного, науково-технічного та кадрового потенціалу підприємства представляє загрозу економічним основам життєдіяльності колективу підприємства та суспільства в цілому. Жодне підприємство не може відчувати себе в економічній безпеці, якщо його продукція не затребувана ринком. Підприємство, що виготовляє фактори виробництва, не може відчувати себе

в безпеці, якщо відбувається довгий спад в технологічному розвитку економіки країни. При цьому умови господарювання такі, що не забезпечується потенціальна здатність до відтворення. Ресурси для відтворення підприємство може купувати тільки виходячи з результатів власної діяльності, точніше – амортизаційних відрахувань та прибутку, а також за рахунок позикових коштів. Обидва ці джерела інвестицій в кризовій ситуації, як правило, виявляються перекритими.

Види загроз економічної безпеки підприємства можна розділити на: катастрофічні (природні та техногенні), інформаційні, конкурентні, пов'язані з некомпетентністю власника в виробничо-фінансових, інституційних та організаційних питаннях, пов'язані з некомпетентністю працівників та ін. Суттєву загрозу економічній безпеці підприємства представляє небезпека захоплення конкурентами контрольного пакету акцій підприємства. У відповідній ситуації конкуренти здатні заблокувати виробництво конкурентоспроможної продукції та не допустити її не тільки на світовий ринок, але і на внутрішній ринок країни. Економічній безпеці підприємства загрожує також криміналізація всіх сфер життя суспільства, корумпованість чиновників, загрози власної безпеки керівництва підприємства. Ступінь цих загроз залежить від комерційної діяльності та масштабів підприємства.

В цілому економічна безпека підприємства припускає:

- високу фінансову ефективність, незалежність та стійкість роботи підприємства;
- наявність сучасної матеріально-технічної бази;
- високий рівень організації управління підприємством;
- жорсткий кадровий відбір;
- ефективний механізм правового регулювання всіх напрямків діяльності підприємства;
- забезпечення інформаційної безпеки підприємства;
- гарантії безпеки робітників підприємства, а також збереження їх майна і професійних інтересів.

Від точної ідентифікації загроз та вірного підбору індикаторів стану економічної безпеки підприємства залежить ступінь адекватності її оцінки, що існує у виробництві реально і комплекс необхідних мір по попередженню та парируванню небезпек, відповідних масштабам та характеру загроз. Форми прояву загроз економічної безпеки на різних рівнях ієрархії організаційно-економічних структур мають відмінності, не дивлячись на спільність дії дестабілізуючих факторів в умовах єдиного економічного простору. До числа таких глобальних факторів слід віднести загальний спад виробництва, розбалансування фінансової системи, зростання соціальної напруженості, криміналізацію суспільства і економіки, подальше послаблення конкурентоспроможності та інше. В якості однієї з цілей моніторингу економічної безпеки підприємства виступає діагностика його

стану по системі показників, що враховують специфічні галузеві особливості, найбільш характерних для даного підприємства і таких, що мають для останнього важливе стратегічне значення. Якщо використовувати подібну методіку для побудови системи кількісних і якісних показників економічної безпеки на рівні підприємства, то в неї необхідно включити наступні індикатори (звичайно, даний перелік потребує його конкретизації для кожного виду виробництва, ранжирування показників на основні та другорядні):

1 Індикатори виробництва.

1.1 Динаміка виробництва.

1.2 Реальний рівень завантаження виробничих потужностей.

1.3 Доля НДДКР в загальному об'ємі робіт.

1.4 Темп оновлення основних фондів.

1.5 Питома вага виробництва в ВВП.

1.6 Оцінка конкурентоспроможності продукції.

2 Фінансові індикатори.

2.1 Об'єм «портфеля» замовлень (загальний об'єм передбачуваних продажів).

2.2 Фактичний та необхідний об'єм інвестицій (для підтримки і розвитку виробничого, технологічного, науково-технічного та кадрового потенціалу підприємства).

2.3 Рівень інноваційної активності.

2.4 Рівень рентабельності виробництва.

2.5 Фондовіддача (капіталосмність) виробництва.

2.6 Прострочена заборгованість (дебіторська та кредиторська).

3 Соціальні індикатори.

3.1 Рівень оплати праці по відношенню до середнього показника по промисловості або економіці в цілому.

3.2 Рівень заборгованості по заробітній платі.

На думку автора, одним з найзначущих індикаторів, що відображають рівень економічної безпеки підприємства, є просрочена дебіторська та кредиторська заборгованість.

Стосовно специфіки підприємства та у відповідності з фактичними та нормативними значеннями його техніко-економічних показників і кількісного їх відхилення порогових значень індикаторів економічної безпеки стан цього підприємства можна характеризувати як:

1. Нормальний, коли індикатори економічної безпеки знаходяться в межах порогових значень, а ступінь використання виробничого, технологічного, науково-технічного та кадрового потенціалу, що мається, близький до технічно обґрунтованої нормативам завантаження обладнання та площ.

2 Передуючий кирзі, коли порогове значення хоча б одного з індикаторів економічної безпеки перевищується, а інші наблизилася до деякої околу своїх порогових значень і при цьому не були втрачені технічні і технологічні можливості для покращення умов і результатів виробництва шляхом прийняття до загроз заходів превентивного характеру.

3 Кризовий, коли перевищується порогове значення більшості основних індикаторів економічної безпеки і з'являються ознаки незворотності спаду виробництва і часткової втрати потенціалу внаслідок вичерпання технічного ресурсу обладнання та скорочення площ, скорочення персоналу.

4 Критичний, коли перевищуються всі, або майже всі порогові значення, що відділяють нормальний і кризовий стан розвитку виробництва, а часткова втрата потенціалу стає неминучою і невідвратною.

Висновки. Під економічною безпекою підприємства слід розуміти захищеність його науково-технічного, технічного, виробничого та кадрового потенціалу від прямих та непрямих економічних загроз, пов'язаних з неефективною науково-промисловою політикою держави, формуванням несприятливого зовнішнього середовища, здатністю до його відтворення та інше. Для промислових підприємств оцінка економічної безпеки є важливою, в першу чергу тому, що їх активно задіяний потенціал є визначним стабілізуючим фактором антикризового розвитку, гарантом економічного зростання та підтримки економічної незалежності та безпеки країни. Види загроз економічної безпеки підприємства також можна розділити на: катастрофічні, інформаційні, конкурентні, пов'язані з некомпетентністю власника в виробничо-фінансових, інституційних та організаційних питаннях. Економічній безпеці підприємства загрожує також криміналізація всіх сфер життя суспільства, корумпованість чиновників, агресивність мафіозних структур загроза власної безпеки керівництва. Ступінь цих загроз залежить від комерційної діяльності, масштабів підприємств, що функціонують на ринку. Перспектива подальшої розробки теми - шляхи підвищення економічної безпеки підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Конституція України [Текст] // ВВР України. – 1996. №30 .
- 2 Господарський кодекс України [Текст] – Х.: Одісей, 2003.
- 3 Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці [Текст]: Постанова КМ України від 09.08.1993. №611.
- 4 П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б.М. Сердюк. Економіка підприємства (навч. посіб. для студ. вищих навч. Закладів) [Текст] – К. Вид-во Ельга-Н, КНТ, 2009. – 720 с.
- 5 Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств [Текст]: Монографія. – К.: Вид-во Європейського університету, 2004. – 170 с.
- 6 Механизмы управления экономической безопасностью [Текст] / Ю.Г. Лысенко, С.Г. Мищенко, Р.А. Руденский, А.А. Спиридонов: Монография. – Донецк: ДонНУ, 2002. – 175 с.